

Bomenstichting Den Haag

Den Haag, 11 oktober 2017

Zienswijze van de Bomenstichting Den Haag over het concept VO stadsentreés Koekamp en A12.

Samenvatting

1. Om het fietsers en voetgangers van en naar station meer ruimte te bieden wordt het Hertenkamp verkleind om het Park aan de Bezuidenhoutseweg te kunnen vergroten.
2. De waarden van cultuurhistorie en natuurhistorie van het Hertenkamp, het Park en de bomen worden beschermd door de Acte van Redemptie, het Rijksbeschermd Stadsgezicht, de Stedelijke groene Hoofdstructuur (SGH) en het Register van Monumentale Bomen van de Bomenstichting. Deze regimes ontbreken bij de uitgangspunten c.q. randvoorwaarden
3. Het VO gaat ten koste van een aantal monumentale eiken en andere (zeer) oude bomen in het Hertenkamp en het Park. De eiken zijn opgenomen in het Register van Monumentale Bomen van de Bomenstichting; ze variëren vermoedelijk in leeftijd van 100 - 250 jaar oud.
4. Fietsers zullen in grote getalen zo snel mogelijk naar het station willen fietsen om de trein te halen, fietspaden met bochten zijn daarom niet handig, bovendien zijn de kruising met overvolle voetpaden onoverzichtelijk en zeer gevaarlijk.
5. Dit VO verwijst naar de ontwikkelingen op het KJ-plein en dat daarom de oversteek van de Bezuidenhoutseweg voorlopig buiten dit VO blijft.
Het VO komt te vroeg, is ongewenst en niet nodig.
6. De overkluizing van de A12 zien wij als een eerste poging om de aloude verbinding tussen Koekamp en het Haagse Bos te herstellen.
7. *Aanbevelingen Koekamp en overkluizing A12*
De BDH beveelt aan om de huidige afmetingen van het Hertenkamp, het Park en de waterpartij intact te laten. De BDH beveelt aan de Bezuidenhoutseweg zelf te benutten, te vergroenen en aan te passen aan de wensen van veilig fietsen en lopen. Afwachten op het gereedkomen van het KJ-plein en het maken van een integraal plan, rekening houdend met de waarden van het gebied, is veel slimmer.
De overkluizing van de A12 dient meer ruimte te bieden aan flora en fauna. De barrière van de Boslaan aan weerszijden dient overbrugd te worden.

Toelichting

Ad 1. Bezwaar tegen VO Stadsentree de Koekamp

- Cultuurhistorie en natuurhistorie - ontwerp.
Het VO haalt zijn inspiratie uit Zocher, maar kan het zijn dat Van der Spuy gevraagd is om het ontwerp te maken nadat het ontwerp van Zocher was afgewezen?
- Cultuurhistorie en natuurhistorie.
Het VO ontbeert de regimes om de cultuurhistorische en natuurhistorische waarden van het

gebied te beschermen. Ze zijn ons inziens onterecht niet opgenomen als uitgangspunt c.q. randvoorwaarde.

- De Acte van Redemptie uit 1576 ontbreekt, waarbij werd bepaald dat het bos nooit mocht worden verkocht, omgehakt of op andere wijze aangetast. Het verkleinen van het Hertenkamp, het vergroten van het Park om er paden aan te leggen leiden tot het rooien van de zeer waardevolle oude eiken en andere (oude) bomen; leiden ook tot aantasting van wortelgestel van een onbekend aantal bomen. Dit is niet in overeenstemming met de Acte van Redemptie.
- Niet is vermeld dat het gebied een Rijksbeschermd stadsgezicht is. Het gebied is in 1994 aangewezen vanwege zijn landschappelijke aanleg. De Koekamp werd circa 1830 getransformeerd tot een landschapspark naar Engelse snit compleet met kronkelende vijverpartij naar ontwerp van Ary van der Spuy, nadat het ontwerp van Zocher was afgewezen, in het kader van diens herinrichtingsplan voor het gehele Haagse Bos. De toen ontstane situatie is, behoudens de recente aanleg van de Utrechtse Baan, sindsdien niet noemenswaardig gewijzigd.

Met dit VO wijzigen de waarden uit het Rijksbeschermd Stadsgezicht.

- Evenmin is vermeld dat het gebied onderdeel uitmaakt van de Stedelijke Groene Hoofdstructuur (SGH), waarvan het college zich heeft verplicht om deze duurzaam in stand te houden, uit te breiden en te versterken. Het verkleinen van het Hertenkamp dient om in het Park ruimte creëren om een fietspad en extra voetpad aan te leggen. Het kleine Park, dat nu nog relatief rustig is krijgt een 'stedelijke gebruikswaarde', en het wordt versnipperd. Dat zeer intensieve gebruikt komt niet overeen met de doelstellingen van de SGH.
- Register van Monumentale Bomen van de Bomenstichting
 - 1 Het verkleinen van het Hertenkamp gaat ten koste van grote, oude zeer fraaie bomen van het Hertenkamp.

De eiken in het Hertenkamp zijn als groep in het landelijke Register van Monumentale Bomen van de Bomenstichting opgenomen vanwege hun hoge leeftijd en de cultuurhistorie. De groep heeft het nummer 1686939. Kiemjaar tussen 1700 en 1750. In de toelichting staat: *De Koekamp maakt onderdeel uit van het Haagse Bos, dat al eeuwen oud is. In de Tweede Wereldoorlog is veel hout uit het Haagse Bos in kachels opgestookt. Maar niet de bomen van dit Hertenkamp van Staatsbosbeheer. Daarom is het bijzonder dat deze bomen de oorlog hebben overleefd.*

Omtrek van de dikste eik is 430 cm; de hoogte bedraagt 25 m.

De oude bomen zijn structuurdragende elementen. Door het verdwijnen ervan vervaagt de historische ruimtelijke structuur.

Onduidelijk is of het de bedoeling is om deze oude eiken te rooien of te verplanten. We hebben grote twijfels over de verplantbaarheid van deze zeer oude reuzen.
 - 2 het vergroten van het Park langs de Bezuidenhoutseweg dient om er een fietspad en een extra voetpad aan te leggen.

In het Park staat een groep zomereiken die ook in het landelijke Register van Monumentale Bomen zijn opgenomen. De groep heeft het nummer 1686938. Kiemjaar tussen 1750 en 1800. Omtrek van de dikste eik is 381 cm; de hoogte bedraagt 22 m. Ook deze bomen zijn structuurdragende elementen.

Het is ongewenst dat deze bomen worden gerooid dan wel hun wortels en/of kroon ervan worden beschadigd.

Geen rekening is gehouden dat het cunet, dat gegraven moet worden om de extra

verharding in het Park aan te leggen, ten koste gaat het wortelgestel van een groot aantal oude bomen en dus van de bomen zelf.

- overige bomen.

Het verkleinen van het Hertenkamp gaat ten koste van oude fraaie elzen aan de oever van het Hertenkamp, die met hun wortels op natuurlijke wijze de oever mooi in standhouden. De oude oever is daarmee een goed functionerend ecosysteem. Gezien de habitus van de wortels is verplanten onmogelijk.

Onduidelijk is hoeveel elzen en andere bomen (ook in het Park) gerooid zouden moeten worden.
- Bomenbalans is uit evenwicht.

Het VO vermeldt dat de bomenbalans 0 blijft. Vermoedelijk bedoelt men dat er voor iedere te rooien boom een nieuwe boom wordt teruggeplant.

Echter met de natuur- en cultuurhistorische waarden is geen rekening gehouden. Evenmin met de waarden van natuur- en milieu, beleving en recreatie. De bomenbalans is niet in evenwicht.
- Paden

Het vergroten van het Park is louter ingegeven om het fietspad, dat nu onderdeel is van de Bezuidenhoutseweg, in het Park aan te leggen. Daarnaast krijgt het Park ook nog een extra voetpad. Extra paden in het Park versnipperen het gebied, de relatieve rust wordt verstoord. Beide soorten paden zijn zinloos. Het wordt er zelfs onveiliger. Immers daar waar beide overvolle vervoersstromen elkaar kruisen ontstaan zeer onveilige situaties, zeker als men bedenkt dat fietsers zich met de grootst mogelijke snelheid naar het station spoeden om de trein te halen. Dit zal oorzaak zijn dat ze buiten de paden om willen fietsen. Het gras zal verdwijnen en het Park zal een verloederde uitstraling krijgen.
- Verleggen waterpartij.

Er is geen onderzoek verricht naar het water- en oever-ecosysteem. Het verlies aan ecologische en cultuurhistorische waarden als gevolg van het dempen, is niet bekend.
- Oevers.

De oevers van Van der Spuy (en Zocher) hebben bolle taluds, waarbij maaiveld en talud onzichtbaar in elkaar overgaan. Omdat men geen inzicht heeft in de waarden van natuurlijke oevers heeft men bedacht dat een harde beschoeiing een oplossing is. Dit is een onjuiste gedachte.

De toekomstige oeverbeschoeiing zal een harde beschoeiing zijn, waarbij de subtiele overgang tussen het water en de oever teniet wordt gedaan.

De harde oeverbeschoeiing betekent onoverkomelijke barrière voor (oever/water)fauna, een verarming van het ecosysteem. De hardhouten oeverbeschoeiingen langs de waterpartijen in Clingendael en Oosterbeek zijn hét slechte voorbeeld, dat geen navolging verdient. Ook de RCE is er ongelukkig over.
- Overige aspecten:
 - De bestaande en de toekomstige situatie zijn niet goed herkenbaar en met elkaar vergelijkbaar.
 - Er ontbreekt een lijst met wijzigingen met verwijzingen naar de tekeningen.
 - Het lijst met boomsoorten en afmetingen (een indicatie van de ouderdom), die gerooid dan wel verplant zouden moeten worden, ontbreekt.
 - Eveneens ontbreekt een daarbij behorende duidelijke situatieschets, daarom blijft het gissen welke van de oude bomen zouden moeten verdwijnen en/of verplant moeten worden.
 - De afmetingen van het verleggen van de waterpartij is niet beschreven.

- Een beheerplan ontbreekt evenals een budget om het gebied in de toekomst naar het gedachtengoed van Van der Spuy (of Zocher?) te beheren.

Ad 2. Bezwaar VO Overkluizing A12.

De overkluizing is te zien als een mooie eerste stap naar het herstel van de verbinding van het Haagse Bos met de Koekamp.

- Het is niet duidelijk welke flora en fauna gebruik zullen maken van de overkluizing. Dat is wel van belang voor de afmetingen en het plantmateriaal
- Onduidelijk is ook welke beplanting nodig is op en langs de overkluizing om succesvol te voldoen aan de eisen van migrerende flora en fauna om de verstoring te niet te doen als gevolg van grote aantallen voetgangers, fietsers en de Utrechtse baan (lawaaï, stank, licht, bewegingen).
- Onduidelijk is hoeveel bomen moeten wijken voor dit plan.
- Op de overkluizing zelf zullen alleen bomen kunnen groeien als de deklaag dik genoeg is.
- De Boslaan aan weerszijden blijven echter wel barrières.
Beter is een bredere overkluizing en nu een oplossing te zoeken voor de oversteek bij de Boslaan aan weerszijden.
- Bekend is dat de hoogbouw langs de Bezuidenhoutseweg van invloed is op het microklimaat van de bestaande beplanting. Dus in de toekomst ook op de overkluizing. Onduidelijk is of en zo ja hoe hiermee rekening wordt gehouden.